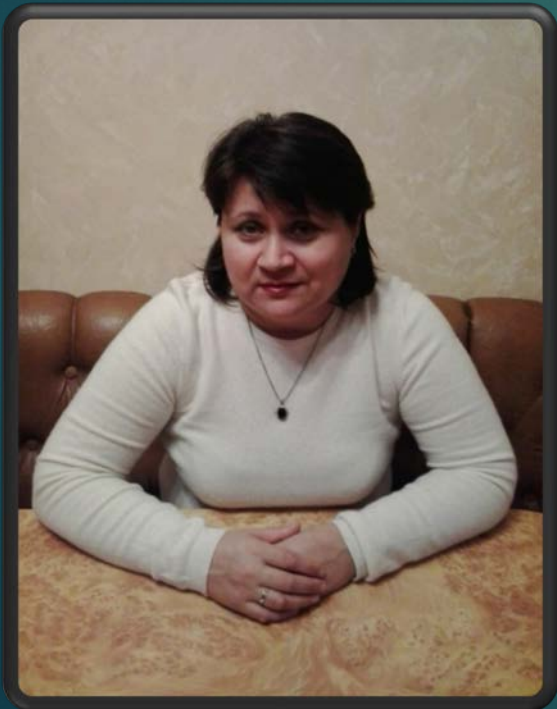

ВЗАЄМОДІЯ МЕТОДІВ ПСИХОЛОГІЇ ТА ХІМІЇ В РОБОТІ З ДЕВІАНТНИМИ ПІДЛІТКАМИ

ПРАКТИЧНИЙ ПСИХОЛОГ
ДЕРЖАВНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ЗАПОРІЗЬКЕ МАШИНОБУДІВНЕ ВИЩЕ
ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ»

КУЧЕРЕНКО СНИЖАНА СТЕПАНІВНА

Девіантна поведінка підлітків

« У підлітковому віці багато людських достоїнств проявляються в дивацтвах і непристойних вчинках» І.В.Гете

Основна особливість підліткового віку полягає у неузгодженості процесів статевого дозрівання, загального органічного розвитку та соціального формування. Це призводить до психологічних проблем і труднощів. Що проявляється в соціальних конфліктах та агресивних вчинках, деструктивних і аутодеструктивних діях, відсутності інтересу до навчання та адиктивних поведінкових тенденціях, тобто **девіантній поведінці**.

На сьогоднішній день найпоширенішими видами **девіантної поведінки** підлітків є: злочинність, алкоголізм, наркоманія, токсикоманія, суїцид, тобто **адикції**.

АДИКТИВНА ПОВЕДІНКА

- це один з типів девіантної поведінки, який пов'язаний із:

- 1) Зловживанням чимось або кимось з метою саморегуляції або адаптації;
- 2) Формуванням прагнення людини до відходу від реальності шляхом штучної зміни свого психічного стану за допомогою прийому деяких речовин або постійної фіксації уваги на певних видах діяльності з метою розвитку і підтримки інтенсивних емоцій.

АДИКЦІЇ

(від англ. addiction – «схильність, згубна звичка»)

Об'єкти залежності:

- ▶ **Хімічна:** психоактивні речовини, алкоголь, наркотики тощо.
- ▶ **Нехімічні:** гемблінг, трудовголізм, ургентна, комп'ютерна, сексуальні, любовні, інтернет адикції.
- ▶ **Проміжне значення** - харчова адикція.

Ознаки адиктивної поведінки

Загальні ознаки адиктивної поведінки

1. Неперервний процес формування і розвитку
2. Циклічність прагнення до зміни психофізичного стану
3. Особистісні зміни і соціальна дезадаптація:
  - ▶ адиктивна установка
  - ▶ зниження критичності
  - ▶ когнітивні викривлення
  - ▶ емоційні порушення

Клінічні ознаки синдрому залежності

1. Виражена потреба або необхідність прийняти
2. Порушення здатності контролювати початок, закінчення і дозування
3. Фізіологічний стан відміни
4. Признаки толерантності
5. Прогресуюче забуття альтернативних інтересів
6. Продовження вживання, незважаючи на очевидні шкідливі наслідки

Залежність (7 симптомів)

1. Відвикання
2. Зловживання
3. Звикання
4. Втрата контролю
5. Надмірні зусилля для отримання
6. Надмірна пріорітизація
7. Ігнорування негативних наслідків

Концептуальні моделі адиктивної поведінки

- ▶ моральна модель;
- ▶ модель хвороби;
- ▶ симптоматична модель;
- ▶ психоаналітична модель;
- ▶ системно-особистісна модель;

Умови та фактори адиктивної поведінки

Зовнішні соціальні фактори:

- ▶ технічний прогрес
- ▶ прояв групової динаміки
- ▶ субкультура
- ▶ сім'я

Індивідуальні особливості особистості:

- ▶ статева вибірковість
- ▶ віковий фактор
- ▶ психофізіологічні особливості
- ▶ типологічні особливості нервової системи
- ▶ тип характеру (акцентуації)
- ▶ невротичні розлади
- ▶ стресостійкість

Феномен со-залежності

Со-залежність - негативні зміни в особистості і поведінці родичів внаслідок залежної поведінки кого-небудь з членів сім'ї :

- ▶ власне Я втрачається, відбувається фіксація на вживанні;
- ▶ поведінку адикта визначає емоційний стан інших членів сім'ї;
- ▶ переважають афекти люті, провини, відчаю;
- ▶ різко падає самооцінка і самоповага ;
- ▶ посилюються лже-ролі жертви або рятувальника ;
- ▶ стан емоційного отупіння й апатії, ізоляція;
- ▶ погіршення здоров'я на тлі хронічного стресу ;

Особистісна схильність підлітків до адиктивної поведінки

1. Відсутність мотивації досягнення аж до відмови від діяльності
2. Низький рівень розвитку самосвідомості, відсутність навичок рефлексії
3. Низький рівень самоповаги
4. Самозахисний тип реакції на фрустрацію
5. Суперечливість самооцінки та рівня домагань
6. Тенденція до відходу від реальності в стресовій ситуації
7. Екстернальний локус контролю
8. Несформованість функції прогнозу

Феномен психологічної готовності до адикції

- *Ті психологічні особливості, які є «слабкою ланкою» в процесі соціалізації особистості*

Параметри актуалізації психологічної готовності:

- 1) нездатність людини до продуктивного виходу із ситуації, що пов'язана із задоволенням актуальних життєво важливих соціальних потреб;
- 2) несформованість або неефективність способів психологічного захисту особистості;
- 3) наявність психотравмуючої ситуації, що стимулює прояв психологічної готовності.

Профілактика відхилень у поведінці

Система загальних і спеціальних заходів на різних рівнях соціальної організації: загальнодержавному, правовому, суспільному, економічному, медико-санітарному, педагогічному, соціально-психологічному.

Умови успішної профілактичної роботи:

- комплексність,
- послідовність,
- диференційованість,
- своєчасність,

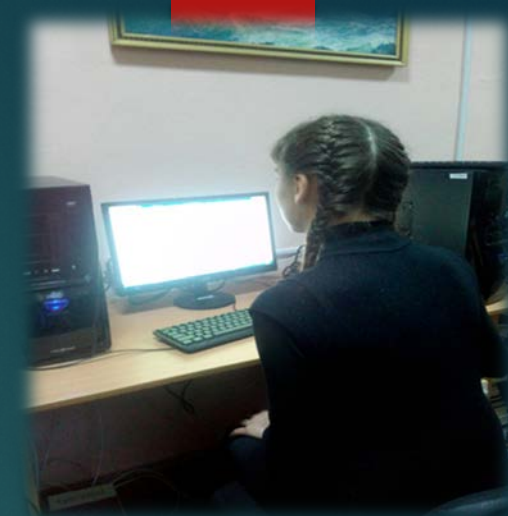
Держава, виховні інститути, здійснюють профілактику негативних проявів поведінки дітей та учнівської молоді, допомагають їм виробити імунітет до негативних впливів соціального середовища.

(" Основні орієнтири виховання ")

Форми прьофілактичної роботи

1. Організація соціального середовища
2. Інформування
3. Активне соціальне навчання соціально важливим навичкам
4. Організація діяльності, альтернативної девіантній поведінці
5. Організація здорового способу життя
6. Активізація особистісних ресурсів
7. Мінімізація негативних наслідків девіантної поведінки

Профілактика

Первинна профілактика - усунення несприятливих факторів, що викликають певне явище, підвищення стійкості особистості до впливу цих факторів.

Вторинна профілактика - раннє виявлення та реабілітація нервово-психічних порушень і робота з «групою ризику».

Третинна профілактика - лікування нервово-психічних розладів, що супроводжуються порушеннями поведінки; може бути спрямована на попередження рецидивів у осіб з уже сформованою девіантною поведінкою.

Основні групи методів поведінкової корекції

1. Стимулювання мотивації зміни поведінки
2. Корекції емоційних порушень
3. Методи саморегуляції
4. Методи когнітивного переструктурування
5. Методи погашення небажаної поведінки
6. Методи формування позитивної поведінки

Завдання психокорекційного впливу

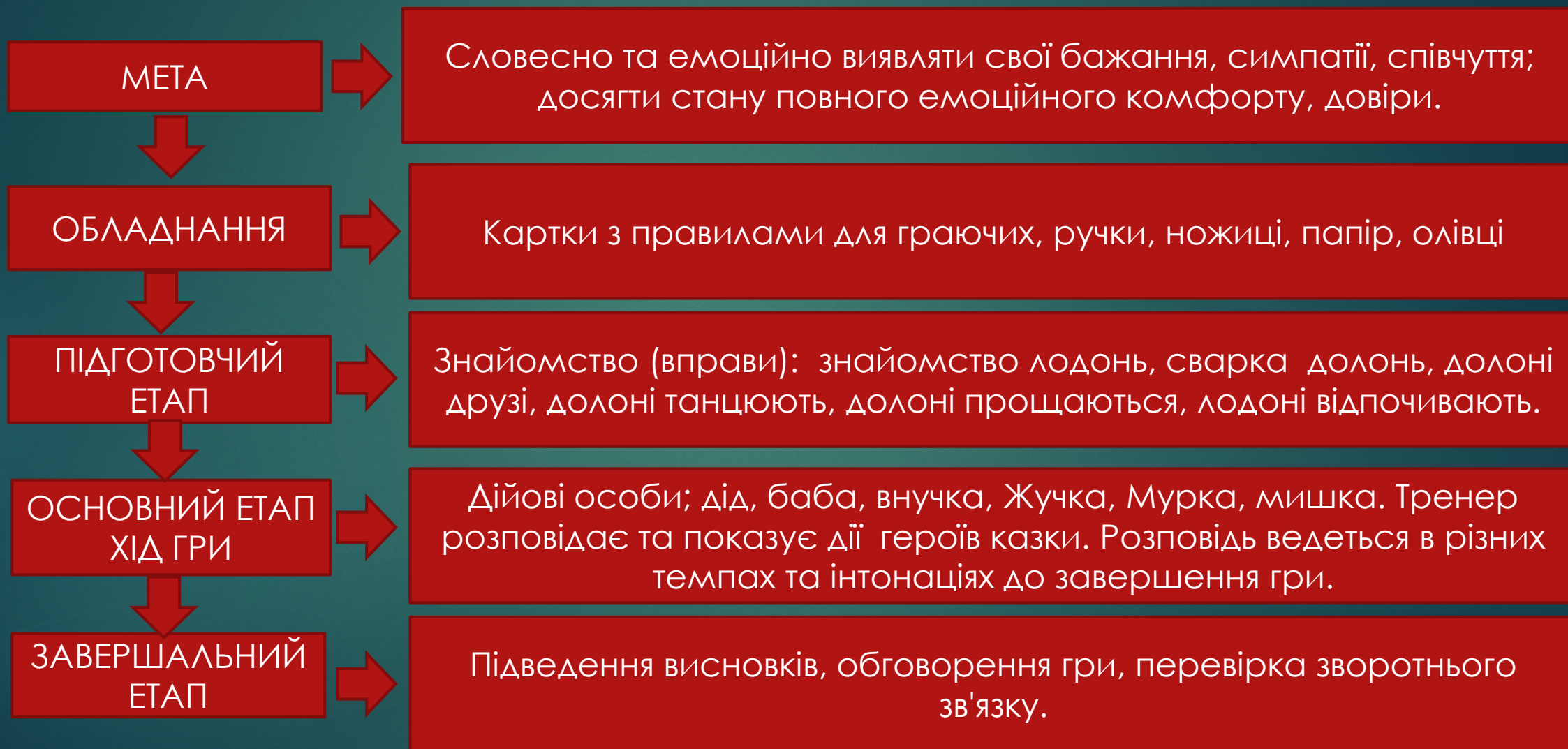
- Усунення дефіциту в поведінкових репертуарах;
- Посилення адаптивної поведінки;
- Ослаблення або усунення неадекватної поведінки;
- Розвиток здатності розслабитися;
- Розвиток здатності самостверджуватися;
- Розвиток ефективних соціальних навичок;
- Розвиток здатності до саморегулювання.

Форми: консультування, педагогічна корекція, тренінги, психотерапія (індивідуальна, сімейна або групова)

МЕТОД КОРЕКЦІЇ ЕМОЦІЙНИХ ПОРУШЕНЬ. СОЦІАЛЬНО – РОЛЬОВА ГРА «РІПКА»

ПАМ'ЯТАЙ

«Батьками бути нелегко, але погано, якщо нелегко від цього НАШИМ ДІТЯМ».

НЬЮМЕН

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ